

За вікнами вагона у надвечірньому присмерку миготіли обриси дерев. Розмірена хитавиця присипляла, але серце час від часу зривалося наполоханою пташкою та, наче намагаючись звільнитися з клітки, товклось об груди й падало глибоко-глибоко.

Він їхав світ за очі. Чи, краще, не брехати самому собі й зізнатися, що не їхав — тікав. Одначе тікаєш завжди від чогось, а він, хай як копирсався в собі, не міг пригадати нічого, що би погнало його в далеч. Безліч разів він ставив собі одне й те саме мало не істеричне запитання: куди, від чого, навіщо? І стільки ж разів його мозок відмовлявся добудувати логічний ланцюжок до кінця.

Він не знав — просто відчував, що чинить правильно. Немов тварина, котру жене інстинкт, змінював вагони, екіпажі, вокзали, готелі, щоб тільки не стояти на місці, бо інакше...

А що — інакше? Що сталося б, якби ця незрозуміла втеча від примар припинилася? Якби одного ранку він твердо вирішив оминати чергову будівлю вокзалу та принаймні ще на тиждень залишитися в готельному номері? І тут серце знову перелякано стискалося, перетворюючись на крижаний камінчик, аж хололо у грудях від жаху — ні! Неможливо! У жодному разі! Тільки вперед! Не зупинятися, продовжувати рухатися далі.

Дедалі частіше йому здавалося, що десь не вистачає якоїсь деталі, ніби шматочка головоломки, котра прояснила б

ую безглуздість його панічної втечі від самого себе. Та хай би як він силкувався пригадати, хай би як довго сидів, обхопивши голову руками, чи вишукував би потрібну латку для власної пам'яті, нічого не вдавалося. Десять далеко за видноколом причаїлася незрозуміла загроза, що жалючими батогами пережила змилених коней його втечі.

Найпаскуднішим у цій шаленій мандрівці було те, що йому не вдавалося пояснити її навіть самому собі. Скільки разів він ставав перед черговим готельним дзеркалом із твердим наміром поговорити із власним відображенням? Скільки разів чув від самого себе слова: гаразд, ну ж бо, з'ясуємо, що трапилось? І щоразу не заходило далі розпачливо стиснутих кулаків, ризки блідих вуст і відчаю в очах. Він не знав! Чорт забирай, не знав! І ще — він боявся.

Боявся думок, котрі здавалися чужими, немов народилися не в його мозку, а десять інде й залетіли до голови лише погостювати. Ті думки породжували відчуття, ніби хтось сторонній нашіптує йому на вухо, вимощує лунку порожнечу черепа кавалками тривожної втоми, наказує та змушує, страхає й жене у безвість чужих вокзалів, готелів, перегонів і станцій. У такі миті він панічно боявся, аби призвідник тих моторошних помислів не прокрався назовні, не виповз із якогось потаємного закапелка його мозку та не взявся порядкувати на власний розсуд. Звідки виникали такі дурнуваті асоціації, він не уявляв.

Вагон тонував у сутінках, скрипів і, погойдуючись, заколисував.

Величезне Місто ніколи не спало. Навіть у найглухіші нічні години воно жило іржанням коней візників, цокотінням копит по бруковіці, п'яними вигуками в темних завулках, шарудінням пацюків у смітниках. Воно куталося у набридливу сіру мжичку, котра навіть улітку перетворювала день на осінній присмерк, дихало важким духом ріки, їдким смородом

нетрів і чадом безлічі димарів. Комусь воно могло б здатися найогиднішою місциною на світі, але він його любив. Кохався в ньому, як лісовий хижак, що темної ночі виходить на лови, кожною шерстинкою відчуваючи напружене збудження.

Він блукав Містом, наближався до потрібного місця за тільки йому відомим таємничим алгоритмом, міряв кроками мокру брукуву вулиць, насолоджувався власною силою та міццю, здригаючись від солодкого передчуття.

Не завжди під час нічних прогулянок Містом він знаходив бажану розраду. Дуже часто задовольнявся самим лише очікуванням, що переповнювало вени напруженням, а рот — в'язкою слиною. Та й цього іноді вистачало. Вистачало кількогодінного чатування в темному провулку, аби, зрештою, руки налилися непідйомним свинцем утоми, котра підказувала, що на сьогодні прогулянці кінець. Вистачало простого зачудування запахами Міста, котрі він смакував, немов найдорожчий хмільний напій...

У світлі вуличного ліхтаря попереду промайнула постать, і він, достоту як справжній хижак, утягнув носом повітря, намагаючись вловити легкий запах парфумів — жінка... Ноги — лапи хижака — напружились, і чіткий крок перетворився на м'яке, безшелесне перетікання від одного острівця пільми між будинками до іншого. В роті з'явився слабкий металевий присмак — у зачудуванні він прикусив губу, проте й не думав зважати на пульсуючий гарячий набряк. Лише вперед, туди, до постаті, що зринала в черговій плямі світла, не опускаючи погляду, не відриваючись від солодкавого запаху...

Екіпаж, запряжений двійком коней, вискочив зі сльотавої пільми десь з-за лівого плеча, і пронизливе іржання розжареним шпичаком увігналося в його мозок, обсіпало приском та змусило шарпнутися геть, утратити слід і запах.

— Куди преш, диявол би тебе вхопив?! — оглушливим громовим пострілом гримнуло над головою, і він недоладно змахнув

руками, затуляючись від раптової небезпеки й провалюючись у моторошну безодню...

— Пане, — хтось торсав його за плече, — пане, прокиньтеся, ми під'їжджаємо!

— Га? — він перелякано шарпнувся й боляче вдарився плечем об перестінок. Скинув руки у безпомічному жесті, так наче хотів затулитися від підступного удару.

— Господь із вами! — й собі затулився вільною рукою довгобородий провідник, наляканий такою бурхливою реакцією пасажира. — Чого ви сіпаєтеся, мов чорта побачили?

— Що? — він провів долонею по обличчі, відганяючи уривки якогось моторошного сновидіння, котре за лічені удари серця перетворилося на дим і розчинилося у спертому повітрі вагона разом із його важким віддихом. — Що трапилося?

— Під'їжджаємо, кажу! — провідник поправив кашкета та прокашлявся в кулак. — Наступна — Проскурів.

РОЗДІЛ 1

1

Вибиратися з-під ковдри у півтемряву вихололої за ніч кімнатки страшенно не хотілося, і Яків усіляко намагався відтягти неприємну мить остаточного пробудження. За вікном ще колихалася густа нічна пільма, об шибку ледь чутно шкреблися сніжинки, будинок німував, і так добре було лежати під ковдрою, слухати шарудіння снігу й думати, що все місто ще спить, а ти, сам-один посеред цього безмежного моря тиші, вже прокинувся.

Невеличкий Проскурів додивлявся останні передсвітанкові сні й розмірено дихав, приспаний сніговою колісковою. Яків нашорошив вуха: за звичним цоканням ходиків у сусідній кімнаті почулося, як десь скрипнула дошка, брязнула на першому поверсі пічна заслінка, а потім будинок знову поринув у ранкову дрімоту.

Аж ось десь звіддалік, із морозяного світанку, долинуло погейкування візника, під самісіньким вікном розляглося рипіння снігу під чиймись швидкими кроками, а з кухні почувся голосний брязкіт посуду — світ потроху прокидався, готуючись до нового дня.

Яків дозволив собі ще кілька хвилин порозкошувати в ліжку, а тоді, вловивши вухом, як унизу засичав самовар, рішуче хукнув і відгорнув ковдру. Долівка обпекла босі ноги, тож він, не зволікаючи, метнувся до дверей і гукнув у темряву сходові:

— Йосько!